

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
KONKURENCIJOS ĮSTATYMO NR. VIII-1099
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo Nr. VIII-1099 pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas) parengimą paskatino priimta 2014 m. lapkričio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/104/ES „Dėl tam tikrų taisyklių, kuriomis reglamentuojami pagal nacionalinę teisę nagrinėjami ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, atlyginimo“ (toliau – Direktyva). Direktyva siekiama Europos Sąjungos (toliau – ES) mastu užtikrinti vienodas galimybes nukentėjusiems asmenims gauti kompensacijas už visą jiems konkurencijos teisės pažeidimais padarytą žalą. Direktyvos nuostatos į nacionalinę teisę turi būti perkeltos ne vėliau kaip 2016 m. gruodžio 27 d.

Įstatymo projekto tikslai – į Lietuvos teisę perkelti Direktyvos materialines ir procesines nuostatas, reglamentuojančias žalos, padarytos konkurencijos teisės pažeidimais, atlyginimą, kad nukentėję fiziniai ir juridiniai asmenys (verslas) Lietuvoje turėtų ne mažiau palankias galimybes reikalauti visos konkurencijos teisės pažeidimais padarytos žalos atlyginimo, nei kitose ES valstybėse narėse.

Siekiant efektyvaus konkurencijos teisės veikimo ir taikymo, būtina sudaryti sąlygas už nustatytus konkurencijos teisės pažeidimus ne tik taikyti sankcijas (viešasis konkurencijos teisės įgyvendinimas, kurį atlieka konkurencijos institucijos, įskaitant Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybą), tačiau taip pat sudaryti sąlygas efektyviam privačiam konkurencijos teisės įgyvendinimui, kai nukentėję nuo tokių pažeidimų asmenys turi realias galimybes ginti savo teises pareiškiant ieškinius dėl žalos atlyginimo teismuose ar gauti tokiais pažeidimais padarytos žalos atlyginimą, pasinaudojant alternatyviais ginčų sprendimo ne teisme būdais.

Europos Komisijos (toliau – Komisija) Direktyvos pasiūlymo poveikio vertinimo ataskaitoje¹ (toliau – Ataskaita) nurodoma, kad iki Direktyvos priėmimo ES valstybių narių teismuose iš esmės nebuvo paplitusios bylos dėl žalos atlyginimo. Dauguma tokių bylų vyko tik 3 ES valstybėse narėse (Jungtinėje Karalystėje, Nyderlanduose ir Vokietijoje), nes šiose valstybėse narėse buvo kur kas palankesnės taisyklės žalai išsieškoti, nei kitose ES valstybėse narėse. Ataskaitoje nurodoma, kad 2006-2012 m. laikotarpiu Komisija nustatė 54 konkurencijos teisės pažeidimus (konkurenciją ribojančių susitarimų ir piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi atvejus), tačiau tik dėl 15 iš jų vėliau buvo pateikti ieškiniai dėl žalos atlyginimo atitinkamų ES valstybių narių teismams. Ataskaitoje taip pat nurodoma, kad ieškiniai dėl žalos atlyginimo buvo pareikšti tik mažiau nei dėl 10 proc. visų ES valstybių narių nacionalinių konkurencijos institucijų bylų². Žalos, padarytos konkurencijos teisės pažeidimais, atlyginimo instituto efektyvaus veikimo pavyzdžiu yra Jungtinės Amerikos Valstijos (toliau – JAV). JAV apie 90 proc. bylų sudaro privačių subjektų pradėti teisminiai procesai ir tik apie 10 proc. tokių bylų pradeda viešąjį konkurencijos teisės įgyvendinimą vykdančios institucijos.

Lietuvoje, kaip ir visoje ES, privatus konkurencijos teisės įgyvendinimas nėra paplitęs. 2000-2014 m. Konkurencijos taryba nustatė 57 konkurencijos teisės pažeidimus (konkurenciją ribojančių susitarimų ir piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi atvejus)³. Tačiau, turimomis žiniomis, per šį laikotarpį buvo ar tebevyksta iki dešimties bylų Lietuvos teismuose dėl

¹ European Commission Impact Assessment Report „Damages actions for breach of the EU antitrust rules“ accompanying the proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on certain rules governing actions for damages under national law for infringements of the competition law provisions of the Member States and of the European Union (SWD(2013) 203 final), 19 psl. // http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/impact_assessment_en.pdf.

² Ten pat, 62 psl.

³ Remiantis Konkurencijos tarybose metinėse veiklos ataskaitose pateikiamais duomenimis. // <http://kt.gov.lt/index.php?show=ataskaitos>.

konkurencijos teisės pažeidimais padarytos žalos atlyginimo. Pagal turimą informaciją, vienoje byloje, susijusioje su Konkurencijos tarybos konstatuotu pažeidimu, buvo priteista maždaug 10 kartų mažesnė nei prašyta žala (vietoj beveik 3 mln. litų buvo priteista apie 300 tūkst. Lt)⁴. Kelių ginčų atveju sudarytos taikos sutartys (ginčiuose UAB „Belvedere prekyba“ prieš AB „Stumbras“ ir UAB „Palink“ prieš AB „Stumbras“), o vienoje byloje atmetas ieškovo reikalavimas atlyginti žalą⁵. Dar viena byla, pagal turimą informaciją, vis dar yra nagrinėjama teismuose⁶. Taigi, Lietuvoje privatus konkurencijos teisės įgyvendinimas yra pasyvus, nepaisant to, kad tiek galiojančiame Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatyme (toliau – Konkurencijos įstatymas), tiek Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse (toliau – Civilinis kodeksas) ir Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse (toliau – Civilinio proceso kodeksas) numatytos bendros nuostatos sudaro galimybę nukentėjusiems asmenims reikalauti konkurencijos teisės pažeidimais padarytos žalos atlyginimo.

Tokių mažą bylų dėl konkurencijos teisės pažeidimais padarytos žalos atlyginimo skaičių beveik visoje ES pirmiausiai nulemia ieškovų patiriami sunkumai surinkti (gauti) bylai būtinus įrodymus (reikalingus įrodymus dažnai turi vien tik kita ginčo šalis arba trečiosios šalys, o tokie asmenys ieškovui dažnai nėra pakankamai žinomi arba prieinami), išsamios ir brangios faktinės bei ekonominės aplinkybių analizės poreikis, taisyklių dėl nacionalinių konkurencijos institucijų priimtų sprendimų privalomumo nebuvimas⁷. Nedidelį bylų skaičių taip pat lemia ir teisinis netikrumas, kylantis dėl per daug skirtingų įvairiose valstybėse narėse esančių materialinių ir procesinių normų, reglamentuojančių ieškinius dėl žalos atlyginimo⁸. Kaip nurodo Komisija Ataskaitos santraukos versijoje lietuvių kalba⁹, **nukentėję asmenys ES kasmet dėl neveiksmingo privataus konkurencijos teisės įgyvendinimo negauna apie 23 milijardus eurų kompensacijų**. Vertinant kitais skaičiais, vien dėl sunkių kartelinių susitarimų (pavyzdžiui, susitarimų dėl kainos nustatymo) vartotojai ir kiti nukentėję asmenys ES kasmet patiria nuo **13 iki 37 milijardų eurų tiesioginių išlaidų**¹⁰.

Įvertinus su privačiu konkurencijos teisės įgyvendinimu susijusias problemas, Įstatymo projektu, kaip ir Direktyva, siekiama reglamentuoti specialias konkurencijos teisės pažeidimais padarytos žalos atlyginimo normas, kurios sudarytų didesnes galimybes nukentėjusiems asmenims įrodyti pažeidimą (neteisėtus veiksmus) ir dėl jo patirtą žalą. Tai sudarytų sąlygas efektyviam privačiam konkurencijos teisės įgyvendinimui, tuo pačiu padidinant ir konkurencijos teisės pažeidimų prevenciją.

Įstatymo projektu taip pat atliekama keletas pakeitimų, nesusijusių su Direktyvos perkėlimu – siūloma patikslinti Konkurencijos įstatymo nuostatas, susijusias su Konkurencijos tarybos funkcijomis valstybės pagalbos srityje. Galiojančio Konkurencijos įstatymo 45 straipsnio 2 dalies nuostatoje trūksta aiškumo, apie kokių valstybės pagalbos teikėjų ir kokiems subjektams suteiktą pagalbą kaupia informaciją Konkurencijos taryba. Be to, nėra aiškiai įtvirtinta, kad informacija apie suteiktą valstybės pagalbą gali būti teikiama ne tik institucijoms, bet ir asmenims. Konkurencijos įstatyme numačius, kad informacija apie suteiktą valstybės pagalbą galės būti teikiama ir asmenims, Suteiktos valstybės pagalbos ir nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos registras (toliau – Registras),

⁴ 2006 m. gegužės 26 d. Lietuvos apeliacinio teismo nutartis byloje Nr. 2A-41/2006 UAB „Šiaulių tara“ prieš AB „Stumbras“.

⁵ 2010 m. gegužės 17 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis byloje Nr. 3K-3-207/2010 BUAB „Klevo lapas“ prieš AB „Orlen Lietuva“.

⁶ BAB „flyLaL-Lithuania“ prieš Air Baltic Corporation A/S ir VAB Tarptautinį oro uostą „Ryga“; pagal 2016-01-15 informaciją.

⁷ Ataskaitos, 15 psl.

⁸ Ten pat 16 psl.

⁹ Europos Komisijos poveikio vertinimo santrauka „Ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl ES antimonopolinių taisyklių pažeidimo, atlyginimo“, *pridedama prie* Europos Parlamento ir tarybos direktyvos dėl tam tikrų taisyklių, kuriomis reglamentuojami pagal nacionalinę teisę nagrinėjami ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos konkurencijos teisės aktų nuostatų pažeidimo, atlyginimo (SWD(2013) 204 final), 4 psl. // http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/summary_impact_assessment_lt.pdf.

¹⁰ Ataskaitos 22 psl.

kurį administruoja Konkurencijos taryba, galės būti viešas. Taip pat Įstatymo projekte siūloma tikslinti ir galiojančio Konkurencijos įstatymo 45 straipsnio 3 dalies nuostatą (siūlomo Konkurencijos įstatymo 55 straipsnio 3 dalis) dėl valstybės pagalbos registro valdymo, numatant, kad Konkurencijos taryba yra Registro valdytoja.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projekto iniciatorė – Ūkio ministerija. Įstatymo projektą parengė ūkio ministro 2015-02-25 įsakymu Nr. 4-99 sudaryta darbo grupė, kurioje dalyvavo Ūkio ministerijos, Konkurencijos tarybos, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, Europos teisės departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos atstovai bei konkurencijos teisės, civilinės teisės ir civilinio proceso teisės teoretikai ir praktikai. Už Įstatymo projekto parengimą tiesiogiai atsakingas kontaktinis asmuo Ūkio ministerijoje: Įmonių teisės ir verslo aplinkos gerinimo departamento (direktorė Milda Kaupelienė, tel. 8 706 64747, el. p. milda.kaupeliene@ukmin.lt) Geresnio reglamentavimo politikos skyriaus (vedėja Milda Plečkaitytė, tel. 8 706 64738, el. p. milda.pleckaityte@ukmin.lt) vyriausiasis specialistas Kęstutis Šukvietis (tel. 8 706 64828, el. p. kestutis.sukvietis@ukmin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu galiojančiame Konkurencijos įstatyme yra tik kelios bendro pobūdžio nuostatos, reglamentuojančios konkurencijos teisės pažeidimais padarytos žalos atlyginimą: 43 straipsnio 1 dalyje bendrai nurodyta, jog ūkio subjektai, pažeidę šį įstatymą, *įstatymų nustatyta tvarka* privalo atlyginti kitiems ūkio subjektams ar fiziniams ir juridiniams asmenims padarytą žalą, o 47 straipsnio 1 dalyje nurodyta, jog asmuo, kurio teisėti interesai pažeidžiami veiksmais, pažeidžiančiais Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 101 ar 102 straipsnį, ar kitais šio įstatymo draudžiamais konkurenciją ribojančiais veiksmais, turi teisę kreiptis į Vilniaus apygardos teismą su ieškiniu dėl padarytos žalos atlyginimo. Konkurencijos įstatyme nėra materialinių ar procesinių nuostatų, detalizuojančių tokios žalos atlyginimo tvarką. Bendrosios žalos atlyginimo nuostatos yra įtvirtintos Civiliniame kodekse ir Civilinio proceso kodekse. Pagal Civilinio kodekso šeštosios knygos XXII skyriaus „Civilinė atsakomybė“ nuostatas, deliktinė atsakomybė gali būti taikoma tik tada, kai yra visos keturios deliktinės atsakomybės kilimo sąlygos – neteisėti veiksmai, žala, priežastinis ryšis bei kaltė. Kaltė yra preziumuojama, tačiau visas kitas aplinkybes turi įrodyti ieškovas, įskaitant ir žalos atsiradimo faktą ir konkretų jos dydį. Žalos atlyginimui taikomas Civilinio kodekso 6.251 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas visiško nuostolių atlyginimo principas. Taip pat Civilinio kodekso 1.125 straipsnio 8 dalyje nurodyta, jog reikalavimams dėl padarytos žalos atlyginimo taikomas sutrumpintas 3 metų ieškinio senaties terminas. Bylos šalių įrodinėjimo ir bylų nagrinėjimo teisme bendrąsias taisykles (įskaitant ir bylos šalių įrodymų išreikalavimo klausimus) numato procesinės Civilinio proceso kodekso nuostatos. Civiliniame procese galiojantis rungimosi principas (Civilinio proceso kodekso 12 straipsnis) lemia, kad įrodinėjimo pareiga ir pagrindinis vaidmuo įrodinėjant tenka įrodinėjamų aplinkybių nustatymu suinteresuotoms šalims (Civilinio proceso kodekso 178 straipsnis).

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

4.1. Svarbiausios Direktyvą perkeliančios Įstatymo projekto nuostatos.

4.1.1. Naujos nuostatos reikalauti visiško žalos atlyginimo ir jį gauti.

Siūlomu Konkurencijos įstatymo 43 straipsniu iš esmės siūloma numatyti, kad *šio įstatymo 5 ar 7 straipsnio arba Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 ar 102 straipsnio pažeidimu (draudžiamais susitarimais ar piktnaudžiavimu dominuojančia padėtimi) padarytos žalos atlyginimo ypatumus nustato Konkurencijos įstatymas*. Direktyvoje nurodyta, kad jos nuostatos turi būti taikomos bent jau dėl SESV 101 ir 102 straipsnių pažeidimais (draudžiamais susitarimais ir piktnaudžiavimais dominuojančia padėtimi) padarytos žalos atlyginimo. Tačiau Konkurencijos

įstatymo 5 ir 7 straipsniai savo turiniu iš esmės yra identiški SESV 101 ir 102 straipsniams. Be to, Konkurencijos taryba, vadovaudamasi 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 „Dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo“ 3 straipsnio 1 dalimi, taikydama Konkurencijos įstatymo 5 ir 7 straipsnius, jei atitinkami ūkio subjektų veiksmai gali daryti poveikį prekybai tarp valstybių narių, tokiems veiksams turi taikyti ir atitinkamai SESV 101 ir 102 straipsnius. Dėl šių priežasčių Įstatymo projekte siūloma, kad Direktyvoje nustatytos taisyklės dėl žalos atlyginimo būtų taikomos ne tik SESV 101 ir 102 straipsnių pažeidimų atvejais, bet ir Konkurencijos įstatymo 5 ar 7 straipsnio pažeidimų atvejais.

Siūlomame Konkurencijos įstatymo 44 straipsnyje *numatomi bendrieji konkurencijos teisės pažeidimais padarytos žalos atlyginimo principai*. Šio straipsnio 1 dalyje, kaip reikalauja Direktyvos 3 straipsnio 1 dalis, *aiškiai įtvirtinama, kad bet kuris nukentėjęs asmuo, patyręs žalą dėl šio įstatymo 43 straipsnyje nurodyto pažeidimo* (draudžiami susitarimai, pažeidžiantys Konkurencijos įstatymo 5 straipsnį ar SESV 101 straipsnį arba piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi, pažeidžiantis Konkurencijos įstatymo 7 straipsnį ar SESV 102 straipsnį; toliau kartu vadinama – Pažeidimas), *turi teisę reikalauti visiško žalos atlyginimo iš tokį pažeidimą padariusio(-ių) ūkio subjekto(-ų)*. Pagal Direktyvos 3 straipsnio 2 dalies nuostatas, *visiškas žalos atlyginimas apima tiesioginius nuostolius, negautas pajamas ir palūkanas, skaičiuojamas nuo žalos atsiradimo momento*. Direktyvos 12 konstatuojamajame punkte, kuris yra sudedamoji Direktyvos dalis, paaiškinama, kad palūkanų mokėjimas yra esminis kompensacijos elementas ir jos turėtų būti mokamos už laikotarpį nuo žalos padarymo iki kompensacijos sumokėjimo momento, nedarant poveikio tokių palūkanų apibrėžimui (kompensacinės palūkanos ar delspinigiai) pagal nacionalinę teisę. Lietuvos civilinės teisės reguliavimas ir teismų praktika numato tik kompensuojamojo pobūdžio palūkanas ir atitinkamai kitokį jų skaičiavimo modelį. Kompensuojamosios palūkanos gali būti mokamos tiek sutartinės, tiek ir deliktinės civilinės atsakomybės atveju. Jeigu dėl delikto atsiradusi žala atlyginama pinigais, o ne natūra, tai atsiradusi prievolė yra piniginė. Tai reiškia, kad jai būdingi visi piniginių prievolių požymiai, taigi, ir palūkanos (Civilinio kodekso 6.37 straipsnis), todėl delikto atveju mokamos kompensuojamosios palūkanos, atlyginančios nukentėjusiojo turtinius praradimus dėl laiku negaunamo žalos atlyginimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. sausio 8 d. Netesybas ir palūkanas reglamentuojančių teisės normų taikymo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje apžvalga Nr. AC-37-1). Pažymėtina, kad kompensuojamosios palūkanos tokiai iš delikto atsiradusiai piniginei prievolei skaičiuotinos nuo žalos padarymo dienos, o jeigu žala atsirado vėliau, – nuo žalos atsiradimo dienos (Civilinio kodekso 6.288 straipsnio 1 dalis), tačiau specialieji teisės aktai gali nustatyti kitokius kompensuojamųjų palūkanų skaičiavimo pradžios momentus. Taigi, Direktyva nustato kitokį teisinį reguliavimą nei esamas nacionalinis civilinis teisinis reguliavimas visiško žalos atlyginimo atveju, ypač, kaip jau minėta, kiek tai susiję su palūkanomis, todėl ir siūloma tokia 44 straipsnio 2 dalies nuostata, kad visiškas žalos atlyginimas *inter alia* apima palūkanas, skaičiuojamas nuo žalos atsiradimo momento.

Siūlomame Konkurencijos įstatymo 49 straipsnyje, perkeliančiame Direktyvos 10 straipsnio 2-4 dalis, *įtvirtinamas ilgesnis, nei šiuo metu Civiliniame kodekse* (Civiliniame kodekse yra 3 metų ieškinio senaties terminas) *numatytas ieškinio senaties terminas* (šio straipsnio 2 dalyje siūlomas trumpiausias įmanomas Direktyva reikalaujamas *5 metų ieškinio senaties terminas*), bei nurodomos specialios jo skaičiavimo taisyklės, sudarysiančios sąlygas nukentėjusiems asmenims realiai pasinaudoti teise reikalauti žalos atlyginimo. Paminėtina, kad Konkurencijos įstatymo 49 straipsnio 1 dalies 3 punkte siūloma įtvirtinti, kad be kitų aplinkybių, ieškinio senaties terminas pradedamas skaičiuoti, kai ieškovas sužinojo arba turėjo sužinoti aplinkybes, nurodytas šio įstatymo 45 straipsnio 2 dalies 2 punkte ar 45 straipsnio 4 dalies 3 punkte. Siekiant tinkamai užtikrinti Direktyvos 3 straipsnyje įtvirtintą visiško žalos atlyginimo principo taikymą ir 4 straipsnyje nurodytą aplinkybę, kad nacionalinėmis taisyklėmis negali būti sudarytos praktiškai neįmanomos sąlygos gauti visą kompensaciją už žalą, formuluote „arba turėjo sužinoti aplinkybes, nurodytas šio įstatymo 45 straipsnio 2 dalies 2 punkte ar 45 straipsnio 4 dalies 3 punkte“ siekiama išspręsti išimtiniais atvejais praktikoje galinčią kilti už tiesioginių Direktyvos taisyklių išeinančią problemą, kai kiti nukentėję asmenys (pavyzdžiui, ne nuo baudos atleisto ūkio subjekto ar mažos arba

vidutinės įmonės tiesioginiai ir netiesioginiai pirkėjai arba tiekėjai) žalą teisiniu būdu bandė išsieti iš kitų Pažeidimą padariusių ūkio subjektų nei nuo baudos atleistas subjektas ar maža arba vidutinė įmonė, tačiau tik pasibaigus teisminei procesui paaiškėjo, kad žalos išieškojimas iš kitų tokių Pažeidimą padariusių asmenų yra objektyviai neįmanomas. Tokiu atveju vienintelė kitų nukentėjusių asmenų galimybė išsieti žalą galėtų būti tik iš nuo baudos atleisto ūkio subjekto ar mažos arba vidutinės įmonės, tačiau labai tikėtina, kad jau gali būti suėjęs 5 m. senaties terminas (nes tokie kiti nukentėję asmenys apie atleistą nuo baudos asmenį ar mažą arba vidutinę įmonę sužinojo pačioje teismo proceso pradžioje, tačiau pagal Konkurencijos įstatymo 45 straipsnio 2 dalies 1 punkte ir 45 straipsnio 3 dalyje įtvirtintas taisyklės šiems asmenims anksčiau negalėjo reikšti ieškinio), todėl, nesant siūlomos taisyklės, galėtų būti užkirsta teisė į visišką žalos atlyginimą. Ši aplinkybė yra tik viena iš 49 straipsnio 1 dalies 3 punkte nurodytų alternatyvų, tokia alternatyva būtų taikoma tik aukščiau nurodytais visiškai išimtiniais atvejais. Visais kitais atvejais ieškinio senaciai prasidėti pakaks kitos 49 straipsnio 1 dalies 3 punkte nurodytos aplinkybės – Pažeidimą padariusio ūkio subjekto sužinojimo.

Siūlomo Konkurencijos įstatymo 51 straipsnio 2 dalyje numatoma *išimtinė Vilniaus apygardos teismo kompetenciją nagrinėti bylas dėl Pažeidimais padarytos žalos atlyginimo*. Pažymėtina, kad ir dabar galiojančio Konkurencijos įstatymo 47 straipsnio 1 dalyje numatyta išimtinė Vilniaus apygardos teismo kompetencija byloms dėl konkurencijos teisės pažeidimais padarytos žalos atlyginimo, todėl reguliavimas iš esmės nekeičiamas, kiek tai reglamentuoja tokias bylas nagrinėsiančio teismo nustatymą. Atsižvelgiant į tokį šiuo metu esantį reguliavimą, Vilniaus apygardos teismo teisėjai jau turi reikiamą šių pakankamai sudėtingų bylų nagrinėjimo patirtį (kompetenciją), todėl tikslinga, kad šis teismas ir toliau specializuotųsi šių bylų nagrinėjime. Atitinkamai tai užtikrins vieningos šių sudėtingo pobūdžio bylų praktikos formavimą.

Taip pat pažymėtina, kad visų bylų koncentravimas būtų Vilniaus apygardos teisme (viena teisme) prisidės prie Direktyvos 12 straipsnio 2 dalyje reikalaujamų nacionalinių priemonių, leisiančių tiksliai atlyginti padarytą žalą (leisiančių išvengti kompensacijos permokos). Jei tokios bylos būtų nagrinėjamos, pavyzdžiui, 5 Lietuvos apygardų teismuose, taptų neabejotinai sudėtingesnis tokių bylų, kai ieškinius pareiškia skirtingų tiekimo grandinės lygių ieškovai, administravimas, dėl ko galėtų atsirasti kompensacijos permoka, ar kitu būdu būtų netiksliai atlyginta patirta žala.

Be to, siekiant užtikrinti tinkamą bylos išnagrinėjimą, nustatyti nukentėjusius asmenis, tikrąją žalos mastą, kad būtų maksimaliai apginti nukentėjusių asmenų interesai, Konkurencijos įstatymo 51 straipsnio 5 ir 6 dalyse siūloma numatyti, kad informacija apie bylos iškėlimą būtų skelbiama viešai, o su tuo pačiu Pažeidimu susijusios bylos būtų sujungiamos. Šios taisyklės veiks dar efektyviau numčius būtų vienam teismui išimtinį teisingumą nagrinėti tokio pobūdžio bylas (dėl žymiai paprastesnio bylų administravimo).

Atsižvelgiant į šias aplinkybes, manytina, kad nebus apribotos ar apsunkintos nukentėjusio asmens galimybės ginti savo interesus teisme – atvirkščiai, dėl to, kad būtų šiame teisme visos tokio pobūdžio bylos bus išnagrinėtos kompetentingai, nukentėję asmenys turės visas Direktyvos reikalaujamas galimybes gauti tinkamą konkurencijos teisės pažeidimais padarytos žalos atlyginimą (tiksliai priteistą žalą, kaip reikalauja Direktyva).

Kaip ir Direktyvoje, taip ir Įstatymo projekte siūloma įtvirtinti nuostatas, kurios *skatintų klausimus dėl žalos atlyginimo spręsti ne teismo tvarka*, taip kartu siekiant mažinti ir teismams galintį tekti papildomą krūvį dėl tokių bylų nagrinėjimo. Siūlomo Konkurencijos įstatymo 49 straipsnio 3 dalies 2 punkte įtvirtinama, kad vykstant šalių deryboms dėl taikos sutarties sudarymo sustabdomas ieškinio senaties terminas. Perkelti Direktyvos 18 straipsnio 2 dalį, Konkurencijos įstatymo 50 straipsnyje taip pat siūloma numatyti, kad teismas, nagrinėjantis bylą dėl žalos, padarytos Pažeidimu, atlyginimo, nuo bylos šalių derybų dėl taikos sutarties sudarymo pradžios iki pabaigos, tačiau ne ilgiau kaip dvejiems metams, turi teisę sustabdyti bylos nagrinėjimą. Toks siūlomas terminas nėra pernelyg ilgas, kadangi ginčai dėl Pažeidimu padarytos žalos atlyginimo yra sudėtingi, reikalaujantys ne tik teisinės, bet ir ekonominės analizės, todėl per trumpesnį terminą šalys gali nespėti ginčo išspręsti ne teisme. Taip pat pažymėtina, kad siūlomas 2 metų terminas

yra tik maksimalus terminas, todėl dėl konkretaus termino, kuris galės būti trumpesnis, nustatymo atitinkamu atveju spręs teismas, įvertinęs visas aplinkybes. Siūlomo Konkurencijos įstatymo 48 straipsnyje įtvirtinama, kad jei nukentėjęs asmuo su Pažeidimą padariusiu ūkio subjektu ginčą dėl žalos atlyginimo *išsprendžia ne teisme, likusi nukentėjusio asmens reikalavimo dalis pareiškiama tik kitiems bendrai pažeidimą padariusiems ūkio subjektams, su nukentėjusiu asmeniu neišsprendusiems ginčo dėl žalos atlyginimo ne teisme. Kitiems bendrai pažeidimą padariusiems ūkio subjektams pareiškiama likusi reikalavimo dalis apskaičiuojama nukentėjusio asmens patirtą žalą mažinant ūkio subjekto, su kuriuo ginčas buvo išspręstas ne teisme, nukentėjusiam asmeniui padarytos žalos dalimi*, t.y. žalos, proporcingos jo kaltei, dalimi. Tokiu atveju konkrečiam Pažeidimą padariusiam asmeniui, kuris nukentėjusiam asmeniui žalą atlygino ne teismo tvarka, taikomos tokios papildomos garantijos, susijusios su jam tenkančia atlygintinos žalos dydžio dalimi:

a) iš ne teismo tvarka nukentėjusiam asmeniui atlyginusio žalą pažeidėjo kiti pažeidėjai (ginčo neišsprendę ne teisme) neturi teisės reikalauti padengti iš jų teismo tvarka išreikalautos likusios žalos dalies;

b) iš ne teismo tvarka nukentėjusiam asmeniui atlyginusio žalą pažeidėjo tas pats nukentėjęs asmuo gali reikalauti likusios teismo tvarka iš kitų pažeidėjų neišieškotos reikalavimo dalies tik tuo atveju, jei ne teismo tvarka išsprendžiant ginčą jie nebuvo sutarę, kad nukentėjęs asmuo negalės pareikšti tokio reikalavimo.

4.1.2. Solidarioji atsakomybė ir regreso teisė.

Įstatymo projektu siūlomuose Konkurencijos įstatymo 45 ir 46 straipsniuose nustatomi pagrindiniai Pažeidimą padariusių kelių asmenų solidarios atsakomybės paskirstymo ir atitinkamai atlygintino žalos dalies dydžio nustatymo principai – nukentėję asmenys gali kreiptis dėl žalos atlyginimo į bet kurį Pažeidime dalyvavusį asmenį, nes visi pažeidėjai atsako solidariai ir prie žalos atlyginimo prisideda proporcinga jų dalyvavimui Pažeidime dalimi.

Tačiau, vadovaujantis Direktyvos nuostatomis, Įstatymo projekte yra numatyti atvejai, kuriais nukrypstama nuo minėtų pagrindinių principų, suteikiant papildomą apsaugą tam tikroms Pažeidimus padariusių asmenų grupėms.

Siūlomose Konkurencijos įstatymo 45 straipsnio 3 ir 4 dalyse nurodyta, kad kai Pažeidimą padaro maža ar vidutinė įmonė, ji atsako tik savo tiesioginiams ir netiesioginiams pirkėjams arba tiekėjams, jei jos rinkos dalis neviršijo 5 proc., o visos solidarios atsakomybės taikymas negrįžtamai pakenktų šios įmonės veiklai. Tačiau ši išimtis tokiai įmonei netaikoma, jei ji skatino ir (ar) naudodama spaudimą vertė kitą(-us) ūkio subjektą(-us) atlikti Pažeidimą ar prie jo prisijungti, ar atliko vadovaujamąjį vaidmenį tokiaime pažeidime, ar jei kiti nukentėję asmenys, kurie nėra mažos arba vidutinės įmonės tiesioginiai arba netiesioginiai pirkėjai arba tiekėjai, negali gauti visišką žalą atlyginimo iš kitų Pažeidimą padariusių ūkio subjektų, nei maža arba vidutinė įmonė (45 straipsnio 4 dalies 3 punktas). Direktyvos 11 straipsnio 2 dalyje, reglamentuojant mažos arba vidutinės įmonės atsakomybės ypatumus, vartojama formuluotė, kad šie ypatumai taikomi tik „nedarant poveikio 3 straipsnyje nustatytai teisei gauti visą kompensaciją“. Sistemiškai aiškinant šią formuluotę Direktyvos 3 straipsnio ir kitų Direktyvos straipsnių formuluočių kontekste, ši formuluotė prilygintina Direktyvos 11 straipsnio 4 dalies b punkto nuostatai, numatančiai, kad tam tikrais atvejais mažai arba vidutinei įmonei gali kilti atsakomybė ir kitų nukentėjusių asmenų atžvilgiu. Atsižvelgiant į šias aplinkybes, siūloma būtent tokia Konkurencijos įstatymo 45 straipsnio 4 dalies 3 punkto formuluotė.

Konkurencijos tarybai ar kitai konkurencijos institucijai apie slaptą konkurentų susitarimą, kuriuo siekiama riboti konkurenciją, patiems pranešusiems ir padėjusiems tokius slaptus pažeidimus iširti asmenims taip pat būtų taikomi papildomi atsakomybės žalą atlyginimo atveju ribojimai, numatyti Konkurencijos įstatymo 45 straipsnio 2 dalyje ir 46 straipsnio 2 ir 3 dalyse:

a) tokie prisipažinę asmenys solidariai atsakytų tik savo tiesioginiams ir netiesioginiams pirkėjams arba tiekėjams, o kitiems nukentėjusiems asmenims – tik tuo atveju, jei jie negali gauti viso žalą atlyginimo iš kitų pažeidimą padariusių (tačiau neprisipažinusių) asmenų;

b) žalą atlyginę pažeidėjai iš prisipažinusio asmens negali regresu tvarka reikalauti atlyginti žalos dalies, kuri būtų didesnė nei prisipažinusio asmens tiesioginiams ir netiesioginiams pirkėjams arba tiekėjams padaryta žala;

c) minėtas regresu teisės apribojimas netaikomas, jei žala padaroma kitiems nukentėjusiems asmenims, kurie nėra bendrai pažeidimą padariusių ūkio subjektų tiesioginiai ir netiesioginiai pirkėjai arba tiekėjai (pavyzdžiui, tokie kiti nukentėję asmenys prekes įsigijo ne iš pažeidimą padariusių ūkio subjektų, bet iš kitų rinkoje veikiančių ūkio subjektų, kurie dėl pažeidimo pakėlė kainą tokiems kitiems nukentėjusiems asmenims). Tokiu atveju iš prisipažinusio asmens kiti pažeidėjai regresu teise gali išsireikalauti atlygintos žalos kitiems nukentėjusiems asmenims dalį, proporcingą prisipažinusio asmens prisidėjimui prie pažeidimo.

Taigi, vadovaujantis Direktyva, Įstatymo projekte numatytos atsakomybės ir žalos dydžio paskirstymo tarp pažeidėjų taisyklės numato pakankamas garantijas sunkiausiems Pažeidimus padariusiems, tačiau prisipažinusiems ir padėjusiems juos išaiškinti asmenims. Tokios priemonės sudaro paskatas ūkio subjektams prisipažinti konkurencijos institucijoms, mainais už tai ne tik negaunant piniginės baudos, tačiau taip pat užtikrinant, kad iš tokio ūkio subjekto nebus išreikalaujama visa Pažeidimu padaryta žala. Nepaisant minėtų atsakomybės ribojimų, Direktyva ir atitinkamai Įstatymo projektas pakankamai apsaugo ir nukentėjusių asmenų interesus, nes jie bet kuriuo atveju turi teisę reikalauti viso žalos atlyginimo iš neprisipažinusių pažeidėjų. Jei pastarieji negali atlyginti žalos, nukentėję asmenys turi teisę kreiptis į kitus pažeidėjus.

4.1.3. Naujos nuostatos, palengvinsiančios įrodinėjimo procesą, taip pat nuostatos užtikrinsiančios konfidencialios informacijos apsaugą.

Vadovaujantis Direktyva, Įstatymo projektu sudaroma galimybė bylos šalims (tiek ieškovui, tiek ir atsakovui) paprastesne tvarka gauti įrodymus, reikalingus teisme nagrinėjant bylas dėl Pažeidimu padarytos žalos atlyginimo, taip pat numatomos nuostatos, palengvinsiančios įrodinėjimo procesą tokiose bylose.

Siūlomoje Konkurencijos įstatymo 44 straipsnio 3 dalyje įtvirtinama *žalos prezumpcija konkurentų susitarimų, kuriais siekiama riboti konkurenciją, atvejais*, kadangi yra nustatyta, kad daugiau negu 90 proc. tokių susitarimų padaroma žala¹¹. Remiantis šia nuostata, nukentėjusiems asmenims teikiant ieškinius dėl tokiomis susitarimais padarytos žalos atlyginimo, nereiks įrodinėti paties žalos padarymo fakto.

Įstatymo projektu siūlomoje 44 straipsnio 4 dalyje norima įtvirtinti, kad, *kai teismas, remdamasis byloje esančiais įrodymais, negali nustatyti tikslaus žalos dydžio ar jam tą padaryti pernelyg sunku, teismas nustato apytikrį žalos dydį*, atsižvelgdamas į Komisijos metodinio pobūdžio dokumentus dėl žalos apskaičiavimo bei kitas aplinkybes, turinčias reikšmės visiško žalos atlyginimo principo įgyvendinimui. Komisijos metodinio pobūdžio dokumentais pirmiausiai suprantami šioje nuorodoje http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_en.html esantys Komisijos komunikatas dėl žalos ieškiniuose dėl žalos atlyginimo, susijusiuose su Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 arba 102 straipsnių pažeidimais, dydžio nustatymo¹² ir šio komunikato priedas – Praktinis vadovas „Žalos ieškiniuose dėl žalos atlyginimo, susijusiuose su Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 arba 102 straipsnių pažeidimais, dydžio nustatymas“¹³, taip pat kiti dokumentai, jei tokius Komisija priimtų ateityje. Šios nuostatos formuluoti išsamiau nėra galima dėl per daug įvairių skirtingų galinčių būti situacijų byloje: vienu atveju, galbūt jau bylos pasirengimo stadijoje bus aišku, kad nebus įmanoma nustatyti tikslaus žalos dydžio, kitu atveju, pavyzdžiui, ši aplinkybė, galbūt paaiškės tik per bylos nagrinėjimo posėdį (teisėjas ją pasakys žodžiu ir tai bus užfiksuota teismo posėdžio protokole), atidedant bylos nagrinėjimą. Dar kitu atveju, galbūt teismas, pavyzdžiui, tam tikram terminui atidės bylos nagrinėjimą – jei bylos šalys per tą laiką nepateiks įrodymų tiksliai žalos dydžiui nustatyti, galės būti nustatomas

¹¹ Nustatyta atliktoje studijoje „Quantifying antitrust damages towards non-binding guidance for courts“. // http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_study.pdf. Taip pat ši informacija pateikiama ir nuorodoje http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/directive_en.html.

¹² <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:167:0019:0021:LT:PDF>.

¹³ http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_lt.pdf.

apytikslis žalos dydis. Dar kitais atvejais, priklausomai nuo aplinkybių, galbūt teisėjas nutartimi šalis informuos apie paaiškęsias aplinkybes ir pan. Konkurencijos įstatymo 44 straipsnio 4 dalimi taip pat siūloma numatyti, kad teismas, prieš įgyvendindamas pareigą dėl apytikrio žalos dydžio nustatymo, nurodydamas motyvus, privalo iš anksto informuoti šalis apie tai, kad, nesant galimybės nustatyti tikslaus žalos dydžio, byloje bus nustatomas apytikris žalos dydis. Šia nuostata, dar prieš teismui priimant galutinį sprendimą, siūloma sudaryti galimybę bylos šalims pasisakyti dėl tokio planuojamo teismo sprendimo (pavyzdžiui, atsakovas teismui galėtų pateikti kontrargumentas dėl apytikslio žalos dydžio nustatymo ir t.t.). Pažymėtina, kad teismo sprendimas nustatyti apytikslį žalos dydį, pagal jau esamą reglamentavimą Civilinio proceso kodekse (334 straipsnyje), negalėtų būti skundžiamas.

Kai nukentėjęs asmuo faktinius nuostolius sumažina juos visus arba jų dalį perkeldamas savo pirkėjams, perkelti nuostoliai nebėra žala, už kurią juos perkėlusiam asmeniui turėtų būti kompensuota. Todėl siūlomo Konkurencijos įstatymo 47 straipsnio 2 dalyje norima įtvirtinti, kad atsakovas *kaip gynybos priemone turi teisę remtis argumentu, kad ieškovas perkėlė visą dėl tokio pažeidimo susidariusią permoką arba jos dalį pirkėjams*. Atsakovui įrodžius, kad permoka ar jos dalis buvo perkelta, teismas atitinkamai sumažina priteisiamos žalos dydį.

Įstatymo projektu siūlomo Konkurencijos įstatymo 51 straipsnio 3 ir 4 dalyse norima aiškiai nustatyti, jog neapskųstame Konkurencijos tarybos nutarime dėl Pažeidimo, ar įsiteisėjusiame teismo sprendime dėl to paties Pažeidimo nurodytos *aplinkybės dėl pažeidimo pobūdžio, jo padarymo teritorijos, trukmės ir asmenų laikomos neįrodinėtinomis aplinkybėmis (prejudiciniais faktais) bylose dėl žalos atlyginimo*. Kitos ES valstybės narės teismo priimtas galutinis sprendimas ar kitos ES valstybės narės konkurencijos institucijos priimtas galutinis sprendimas dėl SESV 101 ar 102 straipsnio pažeidimo *bus laikomas oficialiuoju rašytiniu įrodymu, turinčiu didesnę įrodomąją galią (prima facie įrodymu)*. Toks palengvinimas yra ypatingai svarbus, nes neteisėtiems atsakovo veiksams įrodyti (Pažeidimui įrodyti) paprastai reikia surinkti didelės apimties ieškovui iš anksto ne visada žinomos ar prieinamos informacijos, atlikti sudėtingas teises ir ekonomines analizes. Tais atvejais, kai konkurencijos institucija jau yra atlikusi tokio pobūdžio informacijos vertinimą ir reikalingą ekonominę ir teisinę analizę, tai reikšmingai palengvina ieškovui tenkančią įrodinėjimo našą. Taigi, tokios nuostatos reikšmingai prisideda prie privataus konkurencijos teisės įgyvendinimo, nes palengvina nukentėjusių asmenų įrodinėjimo pareigą ir atitinkamai skatina aktyviau ginti savo pažeistas teises.

Direktyvos 5 straipsnio 2 dalis numato galimybę prašyti *teismo išreikalauti* ne tik pavienius įrodymus, bet ir įrodymų grupes, apibūdintas tam tikrais rūšiniais požymiais, kas Direktyvoje apibūdinama kaip „įrodymų kategorijos“. Atsižvelgiant į tai, Konkurencijos įstatymo 52 straipsnio 2 dalyje siūloma *naujovė* Lietuvos Respublikos teisinėje sistemoje – galimybė prašyti teismo išreikalauti ne tik su byla susijusius pavienius įrodymus (kas iš esmės šiuo metu yra numatyta Lietuvos teisėje ir teismų praktikoje), bet ir įrodymų kategorijas, apibrėžtas kuo tiksliau ir siauriau. Pagal Civilinio proceso kodekso XIII skyriaus „Įrodymai“ nuostatas ir Lietuvos Respublikos teismų praktiką linkstama prie to, kad daugiausiai gali būti išreikalaujami pavieniai įrodymai. Atsižvelgiant į tai ir siekiant tinkamai ir pilnai perkelti Direktyvos 5 straipsnio 2 dalies nuostatas, Projekte ir siūloma formuluotė „įrodymų kategorijos“. Prašant teismo išreikalauti su byla susijusių įrodymų kategorijas, turės būti nurodyti įrodymų kategorijas charakterizuojantys elementai, tokie, kaip, pavyzdžiui, dokumentų, kuriuos prašoma išreikalauti, pobūdis, dalykas ar turinys bei laikotarpis, kada jie buvo parengti.

Konkurencijos įstatymo 52 straipsnio 10 dalimi norima įtvirtinti nuostatą, kad jei proceso šalis nepateikia teismo reikalaujamų įrodymų arba juos sunaikina, teismas turi teisę aplinkybes, kurias galėtų paneigti arba patvirtinti nepateikti arba sunaikinti įrodymai, įvertinti šių įrodymų nepateikusios ar juos sunaikinusios šalies nenaudai.

Siūlomas Konkurencijos įstatymo 52 straipsnis numato įrodymų išreikalavimo ypatumus bylose dėl konkurencijos teisės pažeidimais padarytos žalos atlyginimo, o siūlomas 53 straipsnis skirtas reglamentuoti įrodymų išreikalavimą (ir tokio išreikalavimo ribojimus), kai jie yra Konkurencijos tarybos, Komisijos ar kitos ES valstybės narės konkurencijos institucijos byloje.

Konkurencijos įstatymo 52 straipsnyje siūloma numatyti, kad šalių prašymas teismo išreikalauti įrodymus *turi būti proporcingas, ir nurodoma į kokias aplinkybes turės atsižvelgti teismas, vertindamas prašymo išreikalauti įrodymus proporcingumą*. Vertindamas prašymo proporcingumą, teismas įvertina visų byloje dalyvaujančių asmenų ir kitų ne byloje dalyvaujančių asmenų teisėtus interesus, kadangi Civilinio proceso kodekso 37 straipsnio 2 dalyje visi nurodyti dalyvaujantys byloje asmenys turi visas procesines teises, įskaitant teisę prašyti išreikalauti įrodymus. Taip pat pažymėtina, kad įrodymuose gali būti ir informacijos, susijusios ir su kitų ne byloje dalyvaujančių asmenų teisėtais interesais.

Įstatymo projektu siūlomas Konkurencijos įstatymo 53 straipsnis numato specialias nuostatas, susijusias su konkurencijos institucijų turima medžiaga ir galimybėmis bei ribojimais ją naudoti bylose dėl žalos atlyginimo. Tokiomis nuostatomis norima užtikrinti tinkamą pusiausvyrą tarp privataus intereso gauti žalos atlyginimą ir viešojo konkurencijos teisės įgyvendinimo. Atitinkamai nepagrįsti ar netinkamu laiku pateikti prašymai konkurencijos institucijoms gali ne tik reikšmingai pakenkti pažeidimų tyrimams, tačiau gali ir lemti, kad konkrečiu atveju žalos atlyginimas taps neįmanomas.

Dėl šių priežasčių Įstatymo projektu siūlomose Konkurencijos įstatymo 53 straipsnio 1 ir 2 dalyse įtvirtinama taisyklė, numatanti, kad teismas Konkurencijos tarybos byloje esančius įrodymus, kurie nėra Konkurencijos tarybos parengti dokumentai, gali *išreikalauti tik tuo atveju, jeigu jų dėl objektyvių priežasčių* (objektyvias priežastis, kurios susijusios su ūkio subjektais, vertins teismas, remdamasis savo vidiniu įsitikinimu, šalys turės teisę teismui įrodinėti, kad tokių įrodymų negalima gauti iš kitų asmenų) *neįmanoma gauti iš kitų asmenų*, bei nurodoma, į kokias aplinkybes atsižvelgs teismas, vertindamas prašymo išreikalauti tokius įrodymus proporcingumą ir kada negali būti išreikalaujami įrodymai, esantys Konkurencijos tarybos byloje.

Siūlomo Konkurencijos įstatymo 53 straipsnio 3 dalyje siūloma nustatyti, kad prašymas teismui išreikalauti visą Konkurencijos tarybos byloje esančią medžiagą, tiksliai neįvardijus įrodymų arba su byla susijusių įrodymų kategorijų, nėra tenkinamas. Šia nuostata įgyvendinamas Direktyvos 6 straipsnio 4 dalies a punktas, *inter alia* nurodantis, kad nacionaliniai teismai, vertindami ar tenkinti prašymą išreikalauti Konkurencijos tarybos byloje esančią informaciją, papildomai įvertina, ar prašymas buvo suformuluotas konkrečiai <...>, o ne pateikiant nekonkretų prašymą atskleisti konkurencijos institucijai pateiktus dokumentus. Siūloma Konkurencijos įstatymo 53 straipsnio 3 dalies nuostata taip pat siekiama, kad nebūtų nepagrįstai piktnaudžiaujama procesu – kad nekonkrečiais prašymais nebūtų nepagrįstai apsunkinama ne tik teismo, bet ir Konkurencijos tarybos veikla.

Siūlomo Konkurencijos įstatymo 53 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad šio įstatymo 21 straipsnio 8 dalyje nurodyti *prašymai atleisti nuo baudos už slaptus konkurentų susitarimus, kuriais siekiama riboti konkurenciją, ir pareiškimai, kuriais ūkio subjektai pripažįsta padarę konkurencijos teisės Pažeidimą (atsižvelgiant į Direktyvos 2 straipsnio 18 punktą ir Direktyvos 6 straipsnio 6 dalies b punktą, Projektu atitinkamai patikslintas Konkurencijos įstatymo 37 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas lengvinančių aplinkybių sąrašas, numatant, kad tokie Konkurencijos tarybai pateikti rašytiniai pareiškimai bus laikomi lengvinančia atsakomybe), negali būti įrodymais civilinėje byloje, o teismas jokiais atvejais nesudaro galimybės susipažinti su šiais dokumentais jokiems kitiems asmenims, įskaitant ir nukentėjusius asmenis*. Pažymėtina, kad „slapto“ pažeidimo formuluotė (apibrėžiama per Direktyvos 2 straipsnio 14-16 ir 19 punktus) aktuali tikrai tame Direktyvos kontekste, kai yra kalbama apie prašymų atleisti nuo baudos už kartelinius susitarimus apsaugą (Direktyvos 6 straipsnio 6 dalies a punktas; Lietuvoje gali būti atleidžiama nuo baudos ne tik už horizontalius kartelinius susitarimus, bet ir už vertikalius susitarimus, taip pat ne visi horizontalūs susitarimai yra laikomi vien tik karteliniais susitarimais, tam tikrais atvejais horizontalus susitarimas gali ir nebūti kartelinis susitarimas) ir išimtis iš solidariosios atsakomybės bei specifinės regreso teisės įgyvendinimo taisyklės (Direktyvos 11 straipsnio 4-6 dalys). „Slapto“ pažeidimo formuluotė nėra apibrėžta jokiuose ES teisės šaltiniuose (nei teisės aktuose, nei Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ESTT) praktikoje, nei Komisijos dokumentuose), todėl siekiant išvengti rizikos netinkamai įgyvendinti Direktyvą, formuluotės turinys nėra plačiau

detalizuojamas. Šiems dokumentams tokia apsauga nuo atskleidimo yra būtina, nes nuo to tiesiogiai priklauso ūkio subjektų suinteresuotumas prisipažinti padarius pažeidimus ir padėti konkurencijos institucijoms juos išaiškinti. Tai ypač aktualu konkurentų susitarimų, kurie paprastai yra sąmoningai sudaromi slapta, atveju. Atitinkamai, jei tokie ūkio subjektų prisipažinimai galėtų būti naudojami prieš juos pačius žalos atlyginimo byloje, paskatos prisipažinti sumažėtų arba jų visiškai neliktų. Todėl siūlomomis nuostatomis siekiama apsaugoti su Konkurencijos taryba bendradarbiaujančius konkurencijos teisės pažeidimus padariusius ūkio subjektus, kad jie neatsidurtų prastesnėje padėtyje, nei su Konkurencijos taryba nebendradarbiaujantys konkurencijos teisės pažeidimus padarę, tačiau to nepripažinę ūkio subjektai, taip pat skatinti tokį bendradarbiavimą ir ateityje. Direktyvos 7 straipsnio 1 dalyje pateikiamos 2 alternatyvos, leidžiančios pasirinkti valstybėms narėms, kaip užtikrinti tinkamą prašymų atleisti nuo baudos už kartelius ir pripažinimo pareiškimų apsaugą: 1) galima nustatyti, kad *šie dokumentai būtų laikomi nepriimtinais* pareiškiant ieškinius dėl žalos atlyginimo arba; 2) tokie dokumentai galėtų būti apsaugoti *kitais būdais pagal taikytinas nacionalines taisykles*. Atsižvelgiant į šias nuostatas, Projekte pasirinkta pirmoji Direktyvos alternatyva, nustatant, kad prašymai atleisti nuo baudos ir pripažinimo pareiškimai negali būti įrodymais civilinėje byloje.

Direktyvoje nurodoma, kad nagrinėjant ieškinius dėl žalos atlyginimo, turėtų būti galima naudoti ir svarbius įrodymus, kuriuose yra konfidencialios informacijos. Tuo tikslu Direktyvos 5 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad kai nacionaliniai teismai nurodo atskleisti konfidencialią informaciją, jie turėtų turėti veiksmingų priemonių tokios informacijos apsaugai, t.y. ši nuostata reiškia, kad nacionalinėje teisėje privalo būti sukurtos veiksmingos procesinės taisyklės tokios konfidencialios informacijos apsaugai. Atitinkamai Įstatymo projektu siūlomo Konkurencijos įstatymo 52 straipsnio 5 dalyje įtvirtinamos pagrindinės su konfidencialios informacijos naudojimu susijusios taisyklės. Teismas gali išreikalauti su byla susijusius įrodymus, kuriuose yra konfidencialios informacijos *tuo atveju, jeigu tokia informacija gali būti laikoma įrodymais civilinėje byloje*. Tačiau siekiant užtikrinti tinkamą konfidencialios informacijos apsaugą, siūloma numatyti, kad teismas *taiko vieną ar kelias šias priemones: nustato proceso dalyvius, kurie gali dirbti su bylos medžiagos dalimi, kurioje yra konfidenciali informacija, ir nustato jiems racionalių bei proporcingų konfidencialios informacijos saugojimo įpareigojimus; uždraudžia naudoti bylos medžiagos dalį, kurioje yra konfidenciali informacija, kitais nei konkrečios bylos tikslais; neleidžia proceso dalyviams susipažinti su atitinkama bylos medžiagos dalimi, kurioje yra konfidenciali informacija ir, esant reikalui, įpareigoja dalyvaujančius byloje asmenis parengti ir pateikti tokios informacijos išrašą be konfidencialios informacijos ir siekiamos apsaugoti informacijos aprašymą, viešai prieinamus kitiems proceso dalyviams (teismas savo sprendime gali remtis tik ta informacija, kuri buvo atskleista visiems byloje dalyvaujantiems asmenims); neleidžia šios bylos medžiagos dalies kopijuoti ir platinti ir kt.*

4.1.4. *Sankcijos už reikalavimo pateikti įrodymus nevykdymą, bylai reikšmingų įrodymų sunaikinimą, konfidencialios informacijos naudojimo tvarkos pažeidimus, įrodymų naudojimo apribojimų pažeidimus.*

Pateikiant ieškinį dėl žalos, padarytos Pažeidimu, atlyginimo arba Konkurencijos tarybai pradedant tyrimą, gali kilti pavojus, kad atitinkami asmenys gali sunaikinti arba slėpti įrodymus, kurie būtų naudingi nukentėjusio asmens reikalavimui atlyginti žalą pagrįsti. Atsižvelgiant į tai, siūlomo Konkurencijos įstatymo 52 straipsnio 8 ir 9 dalyse perkeliamas Direktyvos 8 straipsnis, numatant *atsakomybę* (pinigines sankcijas) už reikalavimo pateikti įrodymus nevykdymą, bylai reikšmingų įrodymų sunaikinimą. Taip pat numatomos *piniginės sankcijos* už konfidencialios informacijos naudojimo tvarkos pažeidimus, ar už 53 straipsnyje nustatytų įrodymų naudojimo apribojimų pažeidimus. Šio straipsnio 8 dalyje, siekiant tinkamai atspindėti Direktyvos 8 straipsnio 1 dalies a punktą, siūloma numatyti, kad jei per nustatytą terminą teismo reikalavimas pateikti įrodymą neįvykdytas, tokio reikalavimo neįvykdžiusiems asmenims gali būti taikoma Civilinio proceso kodekso 199 straipsnio 6 dalyje nurodyta bauda (bauda iki dviejų šimtų aštuoniasdešimt devynių eurų). Šio straipsnio 9 dalyje siūloma įtvirtinti naują nuostatą, numatančią, kad asmenims, sunaikinusiems bylai dėl žalos atlyginimo reikšmingus įrodymus, arba nevykdantiems teismo

nustatytų įpareigojimų dėl konfidencialios informacijos apsaugos arba atsisakantiems juos vykdyti, arba nepaisantiems šiame straipsnyje ir šio įstatymo 53 straipsnyje nustatytų įrodymų naudojimo apribojimų, teismas gali skirti baudą iki *dešimties tūkstančių eurų*. Taip pat siūloma numatyti, kad baudos paskyrimas neatleidžia nuo neįvykdytų ar netinkamai įvykdytų pareigų vykdymo bei nuo civilinės atsakomybės už tokiais neteisėtais veiksmais padarytą žalą. Šio straipsnio 9 dalyje bauda iki 10 tūkst. eurų pasirinkta dėl žemiau nurodytų priežasčių. Tam tikra pradinė pozicija šios baudos dydžiui gali būti Civilinio proceso kodekso 95 straipsnio 2 dalyje nurodyta bauda iki 5792 eurų už piktnaudžiavimą procesu. Tačiau verta pažymėti, kad šio straipsnio 9 dalyje nurodyti veiksmai yra kur kas pavojingesni pagal savo pobūdį, nei Civilinio proceso kodekso 95 straipsnio 1 dalyje nurodyti veiksmai, kadangi, pavyzdžiui, sunaikinus tam tikrą įrodymą, teismui gali būti apskritai objektyviai neįmanoma išnagrinėti bylą dėl žalos atlyginimo. Atsižvelgiant į tai ir į Direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje nurodytą aplinkybę, kad bauda turi būti tikrai atgrasanti, Civilinio proceso kodekso 95 straipsnio 2 dalyje nurodytą baudą nagrinėjamu atveju siūlytina padidinti beveik 2 kartus, t.y. iki 10 tūkst. eurų. Manytina, kad toks baudos dydis turėtų tinkamai atgrasyti asmenis nuo tokių pažeidimų darymo, be to, tokia bauda, manytina, yra proporcinga (protinga) pažeidimo padarymo pobūdžiui ir pavojingumui.

Nacionalinėje teisėje sukūrus išsamias taisykles, reglamentuojančias konkurencijos teisės pažeidimais padarytos žalos atlyginimą, tai veiks kaip tam tikra prevencinė priemonė ateityje – turėtų sumažėti būsimų konkurencijos teisės pažeidimų, taip pat bus užtikrinta didesnė ūkio subjektų veiksmų atitiktis nacionalinėms ir ES konkurencijos taisyklėms.

4.2. Įstatymo projekto nuostatos, nesusijusios su Direktyvos nuostatų perkėlimu.

4.2.1. Patikslinamos nuostatos dėl komercinių paslapčių apsaugos.

Konkurencijos įstatymo 21 straipsnio 6 dalyje siūloma aiškiai reglamentuoti momentą, iki kurio turi būti priimtas Konkurencijos tarybos sprendimas dėl ūkio subjektų pateiktų prašymų dėl komercinių paslapčių apsaugos – ne vėliau, nei priimamas galutinis Konkurencijos tarybos nutarimas ar kitoks galutinis sprendimas dėl nagrinėjamo klausimo. Taip pat siūloma įtvirtinti nuostatą, jog po priimto galutinio Konkurencijos tarybos nutarimo ar kitokio galutinio sprendimo dėl nagrinėjamo klausimo ūkio subjektų pateikti prašymai dėl jų komercinių paslapčių apsaugos nėra tenkinami, kadangi tokių klausimų sprendimas jau po galutinio Konkurencijos tarybos nutarimo ar kito galutinio sprendimo nagrinėjamu klausimu priėmimo būtų nesavalaikis ir neproporcingas – visi klausimai dėl komercinių paslapčių apsaugos turės būti išspręsti iki galutinio Konkurencijos tarybos nutarimo priėmimo ar kito galutinio sprendimo nagrinėjamu klausimu (Konkurencijos įstatymo 21 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad ūkio subjektai apie informaciją, kuri gali būti komercinė paslaptis, gali sužinoti patys arba juos informuoja Konkurencijos taryba, todėl siekiant apsaugoti tam tikrą informaciją, tyrimo metu iniciatyvą turės rodyti ir atitinkamas ūkio subjektas, su kuriuo susijusi tokia informacija), be to, tam tikra informacija bet koku atveju jau būtų atskleista atitinkamu Konkurencijos tarybos nutarimu ar kitu sprendimu nagrinėjamu klausimu, kurie yra vieši.

4.2.2. Patikslinamos nuostatos, susijusios su valstybės pagalbos nuostatomis.

Įstatymo projektu siūloma patikslinti su valstybės pagalba susijusias siūlomo Konkurencijos įstatymo 55 straipsnio 2 ir 3 dalies nuostatas.

Konkurencijos įstatymo 55 straipsnio 2 dalyje siūloma nurodyti, kad Konkurencijos taryba kaupia informaciją apie *Lietuvos Respublikos valstybės pagalbos teikėjų* suteiktą valstybės pagalbą. Tai reiškia, kad kaupiama informacija apie visiems ūkio subjektams Lietuvos Respublikos valstybės pagalbos teikėjų suteiktą valstybės pagalbą. Be to, siūloma numatyti, kad Konkurencijos taryba turi teisę sukauptą informaciją apie valstybės pagalbą teikti ne tik Komisijai ir institucijoms, tačiau taip pat ir asmenims. Tai taip pat būtų teisinis pagrindas ateityje padaryti Registrą viešą.

Siūlomo Konkurencijos įstatymo 55 straipsnio 3 dalyje siūloma numatyti, kad Konkurencijos taryba yra Registro valdytoja (atsižvelgiant į Vyriausybės 2015 m. birželio 9 d. protokolo Nr. 26 4.1 punktą).

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Nacionalinėje teisėje nustačius išsamias taisykles, reglamentuojančias konkurencijos teisės pažeidimais padarytos žalos atlyginimą, tai sudarytų palankesnes sąlygas nukentėjusiems asmenims efektyviai ginti pažeistas teises, bei tuo pačiu padidintų ir konkurencijos teisės pažeidimų prevenciją. Tikimasi, kad turėtų sumažėti būsimų konkurencijos teisės pažeidimų, taip pat bus užtikrinta didesnė ūkio subjektų veiksmų atitiktis nacionalinėms ir ES konkurencijos taisyklėms.

Neigiamų Įstatymo projekto pasekmių nenumatoma, tačiau reikia paminėti, kad šiuo metu sunku tiksliai įvertinti galimus žalos atlyginimo reikalavimų mastus, todėl visiškai tiksliai neįmanoma įvertinti, kaip padidės Vilniaus apygardos teismo darbo krūvis. Tačiau manytina, kad tokių bylų skaičiaus padidėjimas turėtų būti nuosaikus, o ne staigus, t.y. neturėtų viršyti 50 tokių išnagrinėtų bylų per metus.

Atskirų siūlomų teisinio reguliavimo priemonių poveikis plačiau įvertintas Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažymoje.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas įstatymas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimtas įstatymas turės teigiamos įtakos verslui, nes verslas turės geresnes galimybes ginti pažeistas savo teises ir teisėtus interesus privačia tvarka, o nebūtinai kreipiantis tik į Konkurencijos tarybą su pareiškimu dėl konkurencijos įstatymo pažeidimo. Verslas taip pat turės geresnes sąlygas išsiaiškoti patirtą žalą ir jau po Konkurencijos tarybos nutarimo priėmimo, kuriuo bus konstatuojamas konkurencijos teisės pažeidimas.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymo projektą naujų įstatymų priimti nereikės.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka lietuvių kalbos normas.

Įstatymo projekte pateiktos naujos sąvokos yra suderintos su Valstybine lietuvių kalbos komisija Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projekto nuostatos neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus siūlomą Konkurencijos įstatymo pakeitimo įstatymą, iki jo įsigaliojimo dienos, įgyvendinant siūlomą Konkurencijos įstatymo 29 straipsnį, turės būti pakeisti ar priimti šie teisės aktai:

1. pakeistas Vyriausybės 2012 m. sausio 18 d. nutarimas Nr. 64 „Dėl baudų, skiriamų už Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo pažeidimus, dydžio nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

2. pakeistas Vyriausybės 2005 m. sausio 19 d. nutarimas Nr. 35 „Dėl Suteiktos valstybės pagalbos ir nereikšmingos (de minimis) pagalbos registro nuostatų patvirtinimo“.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Dėl Įstatymo projekto naujų nuostatų padidės Vilniaus apygardos teismo darbo krūvis (ekspertiniu vertinimu, per metus teismas galėtų išnagrinėti iki 50 tokios kategorijos bylų).

Pagal vieną iš alternatyvų numatoma, kad dėl tokio padidėjusio Vilniaus apygardos teismo krūvio per metus reikės iki 17 500 eurų valstybės lėšų šių bylų nagrinėjimui. Vilniaus apygardos teismo 2015-2017 m. strateginiame veiklos plane¹⁴ nurodyta, kad teismui per metus reikia apie 4,5 mln. eurų asignavimų (asignavimų skaičius iš esmės labai panašus tiek 2015 m., tiek 2016 m., tiek ir 2017 m.). Šio plano 5 lentelėje (plano 10 psl.) nurodyta, kad kasmet (tiek 2015 m., tiek 2016 m., tiek ir 2017 m.) teismas iš viso išnagrinėja 12 758 bylas (3 611 bylas kaip pirma instancija ir 9 147 bylas kaip apeliacinė instancija). Vadinas, sąlyginai valstybės biudžetui kasmet viena šio teismo išnagrinėta byla kainuoja apie 350 eurų (4,5 mln. EUR : 12 758 bylos). Kadangi numatoma, kad Vilniaus apygardos teismas per metus išnagrinės iki 50 žalos dėl konkurencijos teisės pažeidimais padarytos žalos atlyginimo bylų, šių bylų nagrinėjimui per metus reikės iki 17 500 eurų (350 EUR x 50 bylų) valstybės lėšų.

Pagal kitą iš alternatyvų (tiksliau įvertinant tai, kad šios bylos patektų prie sudėtingiausių teismo nagrinėjamų bylų ir tai, jog „darbo vietos“ kaina galimai būtų tikslesnis matas skaičiavimams), tokioms byloms nagrinėti Vilniaus apygardos teismui per metus iš viso reiktų iki 72 060 eurų. Pagal Vilniaus apygardos teismo pirmininko pateiktą informaciją, 50 bylų dėl konkurencijos teisės pažeidimais padarytos žalos atlyginimo nagrinėjimas per metus iš esmės sudarytų vieno teisėjo su jo pagalbininkais darbo krūvį, nagrinėjant tokio pobūdžio bylas pirmąją instanciją. Vilniaus apygardos teismo pirmininkas pateikė tokius vieno teisėjo su jo pagalbininkais vidutinių mėnesio atlyginimų (darbo vietos) kainos skaičiavimus eurai:

Pareigybė	Pareiginė alga	Priedas už stažą	Priedas už kv. klasę	Viso DU	Darbdavio soc. draudimo mokesčiai	Darbo vietos kaina
Teisėjas (17,2)	2244,60	471,37		2715,97	841,41	3557,37
Teisėjo padėjėjas (A13)	822,15	73,99	246,65	1142,79	354,04	1496,82
Posėdžių sekretorė (B6)	522,00	46,98	156,60	725,58	224,78	950,36

Tokiu atveju tokioms byloms nagrinėti Vilniaus apygardos teismui per mėnesį iš viso reiktų iki 6 005 eurų (3 557,37 EUR+1 496,82 EUR+950,36 EUR). Per metus tokioms byloms nagrinėti Vilniaus apygardos teisme reiktų iki 72 060 eurų (6 005 EUR X 12).

Taigi, įvertinus abi aukščiau nurodytas alternatyvas, Įstatymo projektu siūlomų nuostatų įgyvendinimui Vilniaus apygardos teismui (šių bylų nagrinėjimui Vilniaus apygardos teisme) per metus reikės nuo 17 500 eurų iki 72 060 eurų valstybės lėšų. Konkreti lėšų suma bus skiriama įvertinus poreikį ir atsižvelgiant į valstybės biudžeto formavimo taisykles ir praktiką.

¹⁴ http://www.vat.lt/download/2063/strateginis%20veiklos%20planas%202015-2017_patvirtintas.pdf.

Kadangi aukščiau nurodyta, kiek reikės valstybės lėšų dėl padidėjusio Vilniaus apygardos teismo darbo krūvio, neplanuojama, kad bus galima sutaupyti valstybės biudžeto lėšų, įgyvendinus Įstatymo projektą.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados Specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą: „bauda“, „dominuojanti padėtis“, „draudžiamas susitarimas“, „įrodymai“, „įrodymų išreikalavimas“, „koncentracija“, „konkurencija“, „Konkurencijos taryba“, „maža įmonė“, „nesąžininga konkurencija“, „permoka“, „piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi“, „rinka“, „sankcijos“, „senaties terminas“, „smulkiojo ir vidutinio verslo subjektas“, „valstybės pagalba“, „vidutinė įmonė“, „Vilniaus apygardos teismas“, „žala“, „žalos atlyginimas“, „žalos prezumpcija“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Atkreiptinas dėmesys, kad, siekiant įgyvendinti Direktyvą, buvo svarstoma galimybė keisti ne tik Konkurencijos įstatymą, bet ir Civilinį kodeksą ir Civilinio proceso kodeksą. Tačiau gavus Teisingumo ministerijos ir Civilinio kodekso priežiūros komiteto ir Civilinio proceso kodekso priežiūros komiteto, veikiančių prie Teisingumo ministerijos, nuomonę, kad visas Direktyvos materialines ir procesines nuostatas būtų tikslingiausia perkelti tik į Konkurencijos įstatymą, nekeičiant Civilinio kodekso, Civilinio proceso kodekso ir (ar) kitų teisės aktų, šio aiškinamojo rašto 2 punkte nurodyta ūkio ministro sudaryta darbo grupė nusprendė keisti tik Konkurencijos įstatymą (Ūkio ministerijos 2015-04-07 rašto Nr. (15.2-91)-3-1731 kopija Teisingumo ministerijai, Civilinio kodekso priežiūros komitetui ir Civilinio proceso kodekso priežiūros komitetui bei Teisingumo ministerijos 2015-05-18 raštas Nr. (1.11)7R-3390, kuriuo atsakoma į Ūkio ministerijos raštą, pridedama).

Vertinant Įstatymo projekto nuostatų suderinamumą su Civilinio kodekso ir Civilinio proceso kodekso nuostatomis, taip pat pažymėtina, kad tai, jog visos Direktyvos nuostatos perkeliamos tik į Konkurencijos įstatymą, nekeičiant Civilinio kodekso ir Civilinio proceso kodekso, neprieštarauja šių kodeksų nuostatoms – Civilinio kodekso 1.3 straipsnio 3 dalyje nurodyta, jog *įgyvendinant Europos Sąjungos teisės aktus, kituose įstatymuose gali būti nustatytos kitokios, negu nustato šis kodeksas, civilinius teisinius santykius reglamentuojančios normos. Tokiu atveju šis kodeksas taikomas tiek, kiek kiti įstatymai nenustato kitaip*. Atitinkamai iš esmės analogiška nuostata yra Civilinio proceso kodekse – šio kodekso 1 straipsnio 4 dalyje numatyta, jog *įgyvendinant Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktus, kituose Lietuvos Respublikos įstatymuose gali būti nustatomos ir kitos bylų nagrinėjimo, sprendimų priėmimo bei vykdymo ar kitos procesinės taisyklės, negu numato šis kodeksas*. Taigi, kalbant apie Europos Sąjungos teisės aktų įgyvendinimą, tiek Civilinis kodeksas, tiek Civilinio proceso kodeksas suteikia pirmenybę kitų įstatymų, įgyvendinančių ES teisę, nuostatoms.